

Stanowisko   zał.nr 1 do uchwały Nr 4/2022
Związku Miast i Gmin Regionu Świętokrzyskiego
z dnia 31 maja 2022r.

w sprawie ograniczenia możliwości rozwojowych ze względu na rosnący koszt obsługi długu publicznego.

W maju została wprowadzona kolejna podwyżka stóp procentowych. Rada Polityki Pieniężnej podniosła stopy procentowe po raz ósmy do skali 5,25 procenta. Podniesienie stopy procentowej przez RPP w pierwszej kolejności uderza w kredytobiorców, do których zaliczyć należy również samorządy. Na koniec 2021 r. zadłużenie wszystkich samorządów w Polsce wyniosło ok. 91,1 mld zł – wynika z ostatnio podanych przez Ministerstwo Finansów danych ze sprawozdań budżetowych. Szacuje się, że przy obecnym wzroście stóp procentowych obsługa każdego miliarda złotych zadłużenia o zmiennym oprocentowaniu opartym na stawce WIBOR zwiększy się o ok. 50 mln zł rocznie.

Sytuacja jest trudna, bo na drastyczny wzrost stóp procentowych nakładają się inne czynniki, które bardzo negatywnie wpływają na samorządowe finanse. A samorządy sięgają po kredyty, żeby sfinansować realizowane inwestycje lub przynajmniej wkład własny na zadania dofinansowane ze środków zewnętrznych (unijnych, rządowych i pozarządowych). Można powiedzieć, że w ostatnich latach samorządy były jednym wielkim placem budowy. Powstała infrastruktura użyteczności publicznej generuje również znaczące koszty jej obsługi, a więc wydatki bieżące. W okresie pandemii wiele samorządów odczuło również jej skutki finansowe. Obecnie, w związku z konfliktem zbrojnym w Ukrainie szacuje się, że ponad 2 miliony uchodźców z Ukrainy stali się nowymi mieszkańcami naszych miast i gmin. To powoduje olbrzymi wzrost kosztów, jakie samorządy muszą ponosić w związku z realizacją usług publicznych w zakresie transportu, edukacji, czy opieki społecznej. Pojawiły się duże podwyżki cen gazu i energii elektrycznej oraz gwałtowny wzrost cen usług i materiałów. Dodatkowe zadania nakładane na samorządy oraz zmniejszające się dochody własne, przy równoczesnym wzroście dotacji celowych powoduje, że samorządom coraz trudniej jest wypracować nadwyżkę operacyjną i realizować zadania własne.

To wszystko powoduje, że JST wykonują swoje zadania oraz rozwijają się coraz bardziej na kredyt – od kilku lat systematycznie wzrasta nominalnie kwota długu jst. Planowana przez samorządy nadwyżka operacyjna ma w tym roku dramatycznie spaść – wynika z danych zebranych przez Krajową Radę Regionalnych Izb Obrachunkowych. Tegoroczna nadwyżka operacyjna w budżetach gmin ma wynieść 1,43 mld zł. Dla porównania, w zeszłym roku była na poziomie 16,45 mld zł, a w 2020 r. – 11,16 mld zł. W rezultacie nawet zamożne dotąd gminy mają dziś po raz pierwszy od wielu lat zamiast nadwyżki bieżący deficyt, czyli wydatki bieżące większe od bieżących dochodów.

W ostatnich dniach Premier Mateusz Morawiecki przedstawił szczegółowy projekt pomocy polskim rodzinom w spłacie kredytów hipotecznych, który ma pomóc kredytobiorcom w trudnym czasie agresji Rosji na Ukrainę oraz wzrostu inflacji. Przewidywane przez resort finansów rozwiązania dotyczące wakacji kredytowych oraz zamiennika dla wskaźnika WIBOR mają w założeniu istotnie obniżyć wysokość rat kredytów dla osób fizycznych. Każde działanie, który odciąży domowe budżety, jest godne rozważenia i również samorządowcy popierają taką politykę, aby mieszkańcom miast i gmin żyło się lepiej.

Ale oprócz wsparcia gospodarstw domowych niezwykle istotne jest również wsparcie dla samorządów terytorialnych, aby to właśnie w samorządach pozostało więcej środków finansowych. Obecnie natomiast, w związku z podnoszeniem stóp procentowych przez bank centralny, to różne instytucje finansowe notują bardzo wysokie zyski, które są realizowane z budżetów gmin, powiatów i województw. Odsetki do zapłacenia od kredytów zaciągniętych przez samorządy wyniosą w 2022 roku około 5-6 mld zł, podczas gdy rok wcześniej było to tylko 1,2 mld zł – wynika z szacunków firmy analityczno-doradczej Aesco.

Wzrost wysokości rat jest bardzo odczuwalny dla bieżących wydatków, jak również oddziałują one też znacząco na wskaźniki zadłużenia i możliwości inwestycyjne samorządów. Rosnące koszty obsługi zadłużenia automatycznie obniżają możliwości dalszego finansowania i inwestowania. Ograniczają możliwości samorządu w sięganiu po dotacje z funduszy unijnych. Środki finansowe, które samorzady mogłyby zagospodarować na zaspokajanie potrzeb mieszkańców, zmuszone są zabezpieczyć na spłatę kosztów obsługi zadłużenia.

Warto podkreślić, że ta sytuacja dla samorządów oznacza trudności finansowe, zarówno w krótkiej jak i dłuższej perspektywie oraz problemy w utrzymaniu bieżącej płynności. W ocenie samorządowców zagraża to realizacji bieżących zadań oraz autonomii finansowej gmin, powiatów i województw samorządowych. Coraz bardziej utrudnia też planowanie budżetowe. Dlatego konieczne są rozwiązania, które dadzą samorządom ochronę i zapewnią stabilność w związku z negatywnymi skutkami wzrostu kosztów obsługi długu publicznego. Apelujemy o podjęcie skutecznych i efektywnych działań.